Analyysi

Työttömyys lähellä rakenteellista tasoaan

Suomen talous | 19.06.2018

Suomen Pankin työmarkkinavirtoihin perustuvan rakennetyöttömyysmittarin mukaan työttömyys on Suomessa lähellä rakenteellista tasoaan, hieman yli 8 prosenttia. Virta työttömyydestä pois on voimistunut, ja virta työttömyyteen on vaimentunut. Molemmat ovat laskeneet toteutunutta työttömyysastetta, mutta toistaiseksi tämä vaikuttaisi olevan suhdanneluonteista eikä arvioitu rakenteellinen työttömyysaste ole pienentynyt.

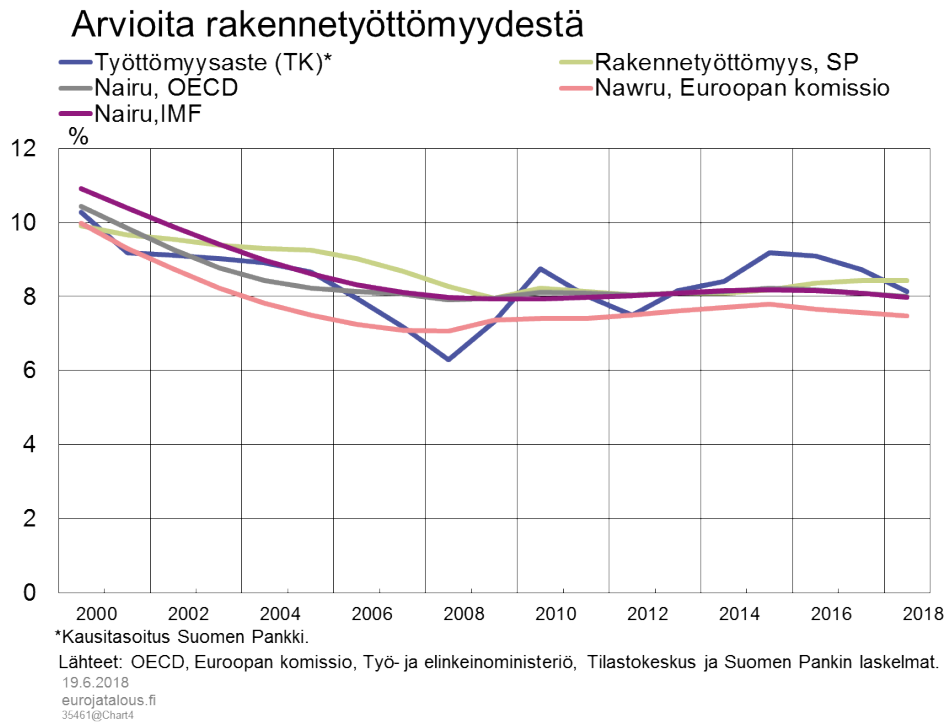
Työmarkkinavirtoihin perustuva rakennetyöttömyys määräytyy työmarkkinavirtojen trendien perusteella.[1] Toisin kuin ns. NAIRU-menetelmässä (non-accelerating inflation rate of unemployment), työmarkkinavirtoihin perustuva rakennetyöttömyys ei perustu palkkainflaation ja työttömyyden suhteeseen. Työmarkkinavirtoihin perustuva rakennetyöttömyys on sen sijaan arvio suhdannetilanteesta puhdistetusta työttömyysasteesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoihin perustuva työttömyysaste (selite) on laskenut

huomattavasti vuodesta 2015 (kuvio 1). Aluksi työttömyysasteen laskuun vaikutti se, että virta työttömyyteen vaimeni, kun työpaikkoja tuhoutui vähemmän pitkittyneen taantuman päätyttyä. Työpaikkojen tuhoutumistodennäköisyys on nyt alentunut pienimmilleen sitten 90-luvun laman ja se on myös pienempi kuin sen suhdanteesta puhdistettu trendi.

Virta ulos työttömyydestä on viime vuosina voimistunut, koska työpaikkoja syntyy enemmän talouden noususuhdanteessa. Finanssikriisin jälkeen työllistymistodennäköisyys heikkeni kuitenkin pitkäkestoisesti, eikä se ole ehtinyt vielä palautua kovin paljoa. Viime vuosien talouskasvu ei ole myöskään vielä kasvattanut työllistymistodennäköisyyttä arvioitua trendiä suuremmaksi.

Kuvio 1.

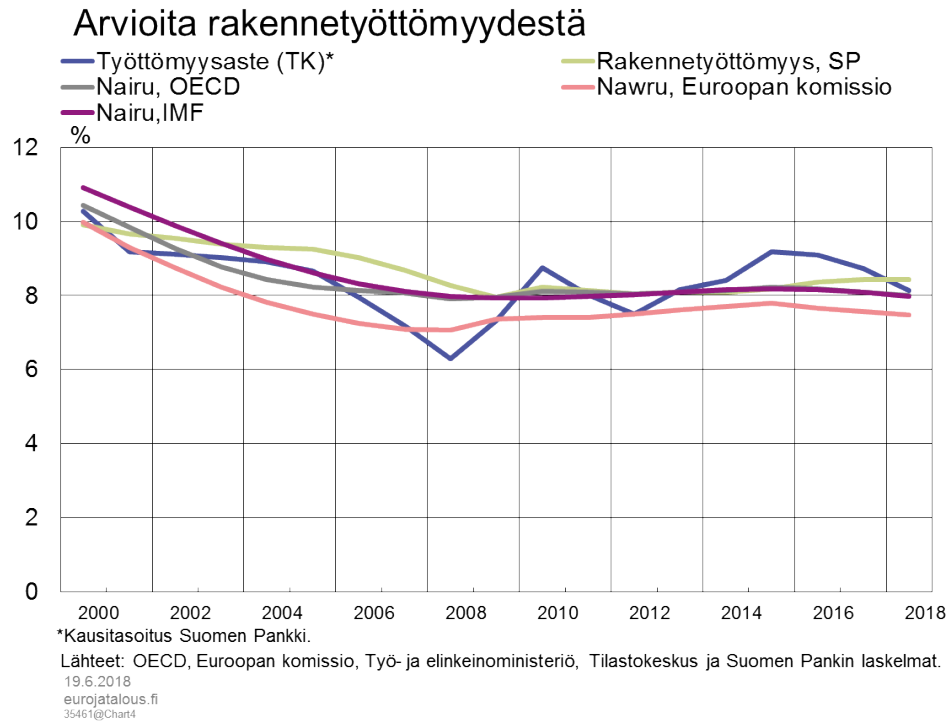
Rakennetyöttömyys on korkealla tasolla, sillä työpaikkojen tuhoutumisasteen trendi on alentumisestaan huolimatta historiallisessa perspektiivissä korkealla ja työllistymistodennäköisyyden trendi alhaisella tasolla. Rakennetyöttömyys kasvoi Suomessa aiempaa suuremmaksi 1990-luvun laman jälkeen ja on sen jälkeen pysynyt liki muuttumattomana. Edes finanssikriisiä edeltänyt pitkä ja voimakas kasvukausi ei palauttanut työmarkkinavirtoja samanlaisiksi kuin ennen lamaa, mikä viittaa siihen, että Suomen talouden ja työmarkkinoiden rakenteet pitävät työttömyyttä korkealla tasolla..

Samalla on kuitenkin todennäköistä, että nykyisen kasvun jatkuessa myös rakennetyöttömyys voi

alentua nk. käänteisen hystereesin kautta: kun kasvu jatkuu pitkään, myös vähemmän osaamista ja työkokemusta hankkineet työnhakijat voivat työllistyä, parantaa osaamistaan ja siten tulevia työllistymismahdollisuuksia. Rakennetyöttömyys voisi jatkossa vähentyä juuri työllistymistodennäköisyyden parantumisen kautta, sillä työpaikkoja tuhoutuu tällä hetkellä suhteellisen vähän verrattuna 2000-luvun aiempaan kehitykseen. Työpaikkojen tuhoutumistodennäköisyys on nyt alimmillaan sitten 1990-luvun laman eikä alenemispotentiaalia siten välttämättä enää paljoa ole.

Verrattuna kansainvälisten organisaatioiden rakennetyöttömyysarvioihin Suomen Pankin rakennetyöttömyysmittarin arvio on hieman suurempi (kuvio 2). Kansainvälisten organisaatioidenkin mukaan rakennetyöttömyys on kuitenkin varsin suurta, sillä eroa toteutuneeseen työttömyysasteeseen on enintään vain prosenttiyksikön verran. Ero voi osaltaan johtua siitä, että kansainvälisten organisaatioiden NAIRU-menetelmän mukaisissa arvioissa rakennetyöttömyyden tasoon vaikuttaa toteutuneen hinta- ja palkkakehityksen vaimeus. NAIRU-menetelmässä hidas palkkakehitys indikoi, että työmarkkinoilla on vielä vapaata kapasiteettia. Koska vain toteutunut työttömyys havaitaan, menetelmä tulkitsee hitaan palkkakehityksen olevan merkki alentuneesta rakennetyöttömyydestä. Viime vuosina hinta- ja palkkakehityksen hitauteen ovat kuitenkin voineet vaikuttaa muut tekijät kuin työmarkkinoiden vapaa kapasiteetti, kuten kilpailukykysopimuksen kaltaiset palkkakehitystä hidastavat toimet tai normaalia matalammat inflaatio-odotukset.

Kuvio 2.

Työttömyysasteen jako suhdannetekijöihin ja rakenteellisiin tekijöihin on vaikeaa reaaliajassa, joten rakenteellisen työttömyysasteen tason arviointiin liittyy aina epävarmuutta. Monet muutkin indikaattorit tukevat kuitenkin tällä hetkellä käsitystä siitä, että mitattu työttömyysaste on lähellä rakenteellista tasoaan. Yritykset raportoivat lisääntyvistä rekrytointivaikeuksista, täyttyneiden työpaikkojen avoinnaolon keskimääräinen kesto on jo monen vuoden ajan pidentynyt ja pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on edelleen suuri vaikka onkin vuoden 2017 alusta alkaen pienentynyt. Työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen yhteensopivuutta mittaava nk. Beveridge-käyrä viittaa myös yhä suureen rakennetyöttömyyteen. Sen sijaan näyttöä siitä, että työttömyysaste olisi tällä hetkellä selkeästi rakenteellista tasoaan korkeammalla, ei juuri ole. Työmarkkinoiden vapaan kapasiteetin määrä on näin ollen todennäköisesti hyvin pieni.

Viitteet

1. Suomen Pankin rakennetyöttömyysmittari on esitelty artikkelissa "Uusi tapa mitata rakennetyöttömyyttä työntekijävirtojen avulla". ↑

Asiasanat

rakennetyöttömyys, työmarkkinavirrat, työttömyys